

Adalah The Legal Center for Arab Minority Rights in Israel
عدالة المركز القانوني لحقوق الأقلية العربية في إسرائيل
עדאלה המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל

19 במרץ, 2006

לכבוד

מר מנחם מזוז, עו"ד

היועץ המשפטי לממשלה

רח' סלאח אדין 29

ירושלים

ובפקס: 02-6467001

שלום רב,

דחוף מאד!

הנדון: בקשה דחופה לסגירת תיקי החקירה כנגד משתתפים במשמרת מחאה חוקית בעיר

טירה ביום 16/03/06

הריני לפנות אליך בעניין התנהגות המשטרה הבלתי חוקית במהלך ולאחר עריכת משמרת מחאה חוקית שקיימו תושבי העיר טירה שבמשולש ביום 16/03/06, כדלקמן:

משמרת המחאה בעיר טירה

1. ביום 16/03/05 בסביבות השעה 18:00 בערב ניגשו כעשרים פעילים פוליטיים, תושבי העיר טירה שבמשולש אל מול מסעדת "אבו – חסן" בעיר במטרה למחות על ביקורה של סגנית שר הפנים, גב' רוחמה אברהם, שהתכוונה לבקר במסעדה הנ"ל ולהיפגש עם נשים ערביות ולקיים ככל הנראה "חוג בית" באותה מסעדה.

2. תושבי העיר המוחים שעמדו מול המסעדה אחזו בידיהם שלטים שעליהם נכתבו סיסמאות שונות בשפה הערבית והעברית, בגנות ביקורה של סגנית השר ובגנות ההצבעה למפלגה עליה היא נמנית, כגון הסיסמאות: "קדימה הביתה"; "לא אהלן ולא וסהלן" ועוד.

3. שוטרים שהיו במקום באותה עת ניסו למנוע מהתושבים למחות ובקשו מהם להתפזר. עו"ד פואד סולטאני אשר נכח עם התושבים המוחים, פתח במשא ומתן עם השוטרים במטרה להסביר להם, כי אין המדובר בהפגנה המצריכה אישור וכי אין בעמידתם ובנשיאתם השלטים על מנת להפר את הסדר

הציבורי. לאחר משא ומתן עם השוטרים, התבקש עו"ד סולטאני להורות לתושבים המוחים לעמוד על המדרכה ולממש את מחאתם שם. כל המשתתפים במשמרת המחאה ניאוחו ונעמדו על המדרכה.

4. משמרת המחאה התנהלה כסדרה ללא כל אירוע חריג. עמידתם של המשתתפים שמספרם לא עלה על עשרים, עד לאותה עת, וניידות המשטרה שעצרו בכביש והיערכות לביקורה הצפוי של גברת אברהם, משכו את תשומת לבם של נהגי מכוניות שנסעו בכביש ועוררו את סקרנותם של כמה עוברי אורח שעמדו וצפו במתרחש. מספרם של כלל האנשים, סקרנים ומפגינים, הגיע לכדי כחמישים או לא יותר.

5. בשלב מסוים החלו השוטרים לבקש מכלל הנוכחים במשמרת המחאה להתפזר בטענה, כי מדובר בהתקהלות אסורה ובלתי חוקית. עו"ד פואד סולטאני ניגש אל השוטרים וניסה לברר את הסיבות לכך וכן לתאם איתם דרכי פעולה שדרכן ניתן יהיה להבטיח את קיום משמרת המחאה ואי ההפרעה לסדר הציבורי, אם בכלל. במהלך המשא ומתן מחו השוטרים על השלטים שנסאו המפגינים אשר לדעתם תוכנם אינו חוקי ויש להסירם לאלתר. במענה לכך, השיב עו"ד סולטאני כי מדובר בסיסמאות לגיטימיות ואין כל פסול בתכנים המופיעים על השלטים.

6. לאחר מכן החלו השוטרים לפזר את משמרת המחאה בעצמם ותוך כדי כך החלו לבצע מעצרים. כמה מפגינים התנגדו למעצר וניסו לחלץ את עצמם מידי השוטרים. בסופו של יום עצרה המשטרה 4 מפגינים: שביטה מוחמד, שביטה ופיא, פדילה חמוזה ואבו חאייט מאג'ד. עו"ד סולטאני המשיך במשא ומתן שניהל עם השוטרים וביקש שחרור העצורים מחשש שמעצרים ילחיק את הרוחות. במהלך שיחותיו עם השוטרים, פנה אליו מפקד תחנת משטרת טייבה ואיים לעצור גם אותו באם לא יפזר את ההפגנה וכדבריו: **"או שאתה מפזר את ההפגנה או שאתה עצור"**.

7. במחאה על גישתו התוקפנית וסגנון דיבורו הלא ראוי של מפקד תחנת המשטרה השיב עו"ד סולטאני למפקד בכעס כי הוא יעדיף להיעצר מאשר לפזר את המפגינים. שניות לאחר מכן הורה מפקד התחנה לשוטרים לעצור את עו"ד סולטאני ולהעלות אותו לניידת המשטרה ולהסיע אותו לתחנת המשטרה. ואכן, עו"ד סולטאני הועלה לניידת המשטרה והובל לתחנת משטרת טייבה אך דקות לאחר הגעתו לשם, הוא שוחרר ללא כל בירור או חקירה.

8. בסופו של יום פוזרה משמרת המחאה. עם התפזרות המתקהלים פנה עו"ד סולטאני יחד עם עו"ד אחר לתחנת משטרת טייבה במטרה לנסות לשחרר את ארבעת המפגינים שנעצרו על ידי המשטרה. עורכי הדין נפגשו עם מפקד תחנת המשטרה עד לשעות הקטנות של אותו לילה. לדברי עו"ד סולטאני, הפגישה התנהלה באווירה חיובית והובטח על-ידי מפקד התחנה לשקול בחיוב שחרור העצורים בשעות הקרובות. בשעות הבוקר המוקדמות של יום שישי, ה- 17/03/06 הודיעה המשטרה למשפחות העצורים, כי בכוונתה להביא את ילדיהם להארכת מעצר בפני בית המשפט באותו יום. בדיון בבית המשפט שוחררו ארבעת העצורים למעצר בית עד ליום 20/03/06. 3 מבין ארבעת העצורים הורחקו מהעיר טירה עד ליום 20/03/06.

רצ"ב פרוטוקול הדיון בבית משפט השלום בפתח תקווה מיום 17/03/06 בעניין מעצרים של ארבעת המפגינים.

9. ביום 18/03/06 בשעות הלילה המאוחרות התייצב שוטר בביתו של עו"ד סולטאני בטירה ומסר לו הזמנה לחקירה במשטרת טייבה. עו"ד סולטאני סר את תחנת משטרת טייבה באותו לילה על מנת לברר את הסיבה העומדת מאחורי הזמנתו לחקירה. בחקירה נמסר לעו"ד סולטאני כי הוא נחקר תחת אזהרה הואיל והוא חשוד בהתקהלות בלתי אסורה וארגון הפגנה בלתי חוקית. בחקירתו נשאל עו"ד סולטאני אודות מעורבותו בהתקהלות בלתי אסורה. בתשובה לשאלות החוקר הסביר עו"ד סולטאני בהרחבה ובין היתר, כי כעורך דין הוא פעל לייצג את המתקבלים מול המשטרה על מנת לאפשר קיום משמרת המחאה בצורה ראויה להפיג את המתחים ולמנוע ההידרדרות המצב; כי הוא זה שפעל להרגעת הרוחות; כי המתקבלים לא הפרו את הסדר הציבורי; כי סקרנותם של העוברים והשבים היא זו שכנראה יצרה רושם מוטעה של איבוד שליטה של המשטרה וכי כפעילים פוליטיים בעיר זכותם הבסיסית של משתתפי המשמרת למחות נגד סגנית השר, רוחמה אברהם, שלמדיניות מפלגתה הנם מתנגדים בחריפות.

חוקיות משמרת המחאה שנערכה בעיר טייבה

10. קריאת סעי' 83-85 לפקודת המשטרה [נוסח חדש] תשל"א-1971 יחד עם הנחיה 3.1200 להנחיות היועץ המשפטי מלמדת באופן שאינו משתמע לשתי פנים, כי משמרת מחאה או הפגנה תחת כיפת השמיים ואשר המשתתפים מבקשים לבטא דעה בנושא מסוים אינן טעונות רישיון, יהא מספר המשתתפים בהן אשר יהיה, כאמור בסעיף 8 (ד) להנחית היועץ המשפטי הנ"ל:

"משמרת מחאה או הפגנה תחת כיפת השמיים, אף אם משתתפים בה יותר מחמישים איש, כאשר המשתתפים עומדים ומחזיקים כרזות, שמטרתן לבטא דעה בנושא מסוים, ואין בה נאום או הרצאה על נושא פוליטי או דיון בנושא כזה".

11. אין חולק כי מטרת משמרת המחאה בטירה היתה הבעת מחאה נוכח ביקורה של סגנית שר הפנים, גבי רוחמה אברהם. את מחאתם זו ביקשו המשתתפים במשמרת להביע באמצעות שלטים שנשאו, ללא כל נאום פוליטי או מדיני או דיון בעניין זה. **אי לכך, ברור אפוא כי למשתתפי משמרת המחאה בטירה היתה כל הזכות לעמוד ולהרים שלטים ללא קבלת רישיון מהמשטרה.**

12. ויודגש: משתתפי משמרת המחאה לא הסיגו גבולו של כל אדם; לא יצרו מטרד ולא ביצעו כל מעשה שיש בו משום הפרת חוק או פגיעה בזכותו של אחר. כבר מהרגע הראשון שבו התאספו המשתתפים ניסתה המשטרה לטרפד את התקהלותם. משנצטוו על-ידי המשטרה לעמוד ולמחות מעל המדרכה הם ניאותו ופעלו בהתאם.

13. למען הסר כל ספק נדגיש, כי העובדה שמחאתם של המשתתפים עוררה את סקרנותם של העוברים ושבים דבר אשר יכול וגרם להצטרפותם של אותם סקרנים למשמרת או האטת מהירות נסיעת הרכבים איננה יכולה לשמש לרועץ נגד מי ממארגני משמרת המחאה. ראשית, אין המדובר בפגיעה בסדרי התנועה בעיר, כי אם ביצירת עומס קל שהתבטא בהאטת מהירות הנסיעה מטעמי סקרנות. ושנית: יש לזכור תמיד כי רחובות וכיכרות בעיר נועדו בין היתר לשמש לצורכי הפגנה של התושבים.

¹ להלן: "פקודת המשטרה"

גרימת אי נוחות קלה לציבור הנה חלק בלתי נפרד ממימוש חירות הביטוי וההפגנה שנועדה בעיקר למשוך את תשומת לבו של הציבור העובר ושב למחאת המפגינים. דברים דומים הובאו בבסעיף 12 (ז) להנחיית היועמ"ש לעיל כדלקמן:

"הציבור חייב ליטול על עצמו מידה סבירה של אי נוחות, הכרוכה בקיום הפגנה ברחובות העיר, כדי לאפשר ליחיד לממש את זכותו להפגין".

לא מדובר בהתקהלות אסורה או בלתי חוקית כהגדרתה על-פי דין:

14. על-פי סעיף 89 לפקודת המשטרה כל המשתתף בתהלוכה או באסיפה הטעונה רישיון, ואשר לא ניתן עליה רישיון כדין, דינו כדין משתתף בהתקהלות בלתי חוקית. משהוכח לעיל, כי משמרת המחאה של תושבי העיר טירה איננה נמנית על סוג ההתקהלויות הטעונות רישיון על-פי דין, אזי **המסקנה המסתברת היא כי כל משתתפי משמרת המחאה הנם מתקהלים כדין, ואין לראות בהם כמשתתפים בהתקהלות אסורה.**

15. עבירת התקהלות אסורה מוגדרת גם בחוק העונשין, תשל"ז-1977². גם לפי יסודות העבירה בחוק העונשין לא ניתן לראות במשתתפי משמרת המחאה בטירה, כמי שביצעו את העבירה הנ"ל. שכן, סעיף 151 לחוק העונשין קובע "כי שלושה אנשים לפחות שנתקהלו לשם **עבירה**, או שנתקהלו למטרה משותפת, ואפילו כשרה, ומתנהגים באופן הנותן לאנשים שבסביבה יסוד סביר לחשוש שהמתקהלים יעשו מעשה שיפר את השלום, או שבעצם התקהלותם יעוררו אנשים אחרים, ללא צורך וללא עילה מספקת, להפר את השלום, הרי זו התקהלות אסורה...". (הדגשה שלי, ע' ב'). אין ספק, כי בסעיף הנ"ל טמונה בצורה כלשהי, פגיעה בחירות הביטוי, ולשם כך קבעה הפסיקה מבחנים נוקשים ומצומצמים לפירוש אותו סעיף. על מנת להפיל אדם בהתקהלות בלתי אסורה יש להראות כי קיימת "סכנה ברמה של **"וודאות קרובה"** ולהבדיל מחשש סתמי בלתי מבוסס, לפגיעה בנפש או ברכוש ובכך להפרת שלום הציבור. זה המקום לציין, כי לשם הוכחת הסכנה ברמה של "קרובה לוודאי" יש להצביע על ראיות ברורות, חד משמעיות ומשכנעות.

16. בחינת "היסוד הסביר לחשוש שיופר השלום" בהתאם לסעיף 151 לחוק העונשין איננה עניין של מה בכך. קביעת החשש מהפרת השלום אמורה להיעשות תוך לקיחה בחשבון מערך רב של שיקולים כבדי משקל. הנחית היועץ המשפטי לממשלה קובעת מפורשות, כי היסוד הסביר לחשש בפני הפרת השלום צריך לנבוע מאופן ההתנהגות של המתקהלים ולא מעצם התנגדותם של אנשים מסוימים לקיום הפגנה כלשהי באותה סביבה. יש להראות כי משתתפי משמרת המחאה עלולים לעשות מעשה **שיפריע באופן ממשי לתנועה תקינה של הולכי רגל וכלי רגל**, ואין די בהפרעות מינוריות פה ושם.

17. ויודגש: על-פי מבחני הפסיקה, המקרים שבהם ניתן להתחשב במקום התהלוכה ביחס לסוג האוכלוסייה המקומית הסובבת אותו, הנם אותם מקרים שבהם ניתן לצפות ברמה של וודאות קרובה כי נושא התהלוכה עלול להביא לאלימות בין המשתתפים לבין האוכלוסייה המקומית. בענייננו אין ספק, כי שיקול "מקום משמרת המחאה" איננו מתקיים הואיל ומשמרת המחאה נערכה בעיר טירה

² להלן: "חוק העונשין"

ומשתתפי התהלוכה הנם חלק מהאוכלוסייה המקומית. מה גם שהמסרים שביקשו משתתפי התהלוכה להעביר אינם כאלה שעלולים ליצור אלימות בין התושבים, ברמה של קרוב לוודאי. נהפוך הוא, דווקא בשל העובדה כי משמרת המחאה היתה חוקית שומה היה על המשטרה מתוקף תפקידה להגן על אותם משתתפים ולאפשר להם לממש את חירות הביטוי שלהם ולא כפי שנהגה עמם.

ראו: בג"צ 411/89 תנועת נאמני הר הבית נ' מפקד משטרת מרחב ירושלים, פ"ד מג (2) 17.

הזכות להתנגד למעצר בלתי חוקי

18. מהאמור לעיל עולה בבירור, כי משתתפי התהלוכה לא עברו על אף איסור פלילי המצדיק מעצר. עובדה זו הופכת את המעצרים שביצעה המשטרה ואת עיכובו של עו"ד סולטאני לבלתי חוקיים בעליל, בכך שהם נסמכים על חשד לביצוע עבירה אשר כלל "לא נעברה". אי לכך התנגדותם הסבירה של העצורים למעצר, אם בכלל היתה, הנה בדין. זכותו של כל אדם להתנגד למעצר בלתי חוקי הנה חלק מזכותו החוקתית לחופש התנועה.

ראו בעניין זה למשל: ע"פ 91/59 פודמסקי נ' היועץ המשפטי, פ"ד ו, 341.

19. מעצרים של משתתפי משמרת המחאה בטירה ועיכובו של עו"ד סולטאני מזכירים לנו שוב, ולמרבה הדאבון, את הפירוש הקלוקל והמוטעה של השוטרים לעבירת התקהלות אסורה ואת השימוש שהם עושים בה למטרת הגבלת חופש הביטוי בצורה בלתי מדתית ובאופן לא חוקי.

20. ניסיונם של השוטרים להוריד את השלטים בשל אי אהדתם לתכניהם הנו חמור ומדאיג, במיוחד בשים לב לעובדה כי מדובר בשלטים שלא נשאו כל דבר המהווה עבירה או בדל של עבירה. וכבר נפסק מקדמת דנא, כי על המשטרה לפעול במסגרת סמכויותיה בלבד ואין היא אמונה על האידיאולוגיה.

ראו: בג"צ 148/79 סער ואח' נ' שר הפנים ואח', פ"ד לד (2) 169, 179; בג"צ 1928/96 מועצת יש"ע נ' מפקד מחוז ירושלים, פ"ד נ (1) 541, 543.

21. עיכובו של עורך-דין סולטאני לחקירה, הטרדתו והניסיון לציירו כעבריון, מהווים מעשה נגוע ובלתי חוקי בעליל. לשוטרים היה ברור כי ההידברויות והמשאים ומתנים שניהל עו"ד סולטאני היו מתוקף תפקידו כעורך-דין שיכול ליעץ למשתתפים מה לעשות, איך וכיצד. ניסיון הסרק הראשוני לעוצרו תוך התגרות והתנכלות לשמם, וחקירתו יומיים לאחר מכן על-ידי המשטרה תחת אזהרה שולחים מסר התרעתי ברור למפגינים, כי לא רק מי שבא לממש את חירותו יפגע אלא שלמי שפועל במסגרת תפקידו ובא להגן על התושבים מפני פגיעה בזכויותיהם וחירויותיהם, צפויה פגיעה לא פחות חמורה.

22. מלבד הפגיעה הקשה בזכויותיהם החוקתיות להפגנה וחופש ביטוי של משתתפי המשמרת החוקית שארגנו קומץ תושבי העיר טירה, עולה החשש כי בהטרדתם של אותם משתתפים על-ידי המשטרה אם באמצעות העיכוב ואם באמצעות המעצר, ביקשו השוטרים להטיל אימה על כלל תושבי העיר שמא ירהיבו עוז בנפשם לממש את חירותם לביטוי על דרך השתתפות או תמיכה בפעילויות מחאה פוליטיות.

אשר על כן, ועל יסוד האמור לעיל, אבקשך :

א. להורות בדחיפות על ביטול כל ההליכים וסגירת כל התיקים שנפתחו נגד העצורים לעיל ונגד עו"ד סולטאני ;

ב. להורות לכלל המופקדים על שלטון החוק, שוטרים, חוקרים, תובעים ופרקליטים כאחד, לפעול לפי הוראות הדין בנוגע לחופש הביטוי והדעה ולהימנע מהטרדת אזרחים, לרבות עיכובם ומעצרים, אך בשל תכני הביטוי הלגיטימיים שבאים הם להעביר.

לאור חשיבות העניין, והחשש הכבד מהישנותו אודה להתייחסותך ולטיפולך המיידני.

בכבוד רב,

עביר בְּכֹר, עו"ד

העתקים :

מפקד משטרת טייבה

מר שלמה כהן, יו"ר לשכת עורכי הדין